

Preporuke za odgovorno izvještavanje o rodno utemeljenom nasilju

Uvođenje informativnih sekcija i onemogućavanje komentara ispod članaka

Uvod

Mediji imaju iznimnu moć oblikovanja društvenih stavova i normi, osobito kada je riječ o rodno utemeljenom nasilju (RUN). Kroz način na koji se o nasilju piše i govori, oblikuju se poruke koje javnost prima o žrtvama, počiniteljima i samom nasilju. **Kvalitetno i etično izvještavanje može pomoći u prevenciji nasilja, osnažiti žrtve da potraže pomoć i ojačati društvenu osudu nasilničkog ponašanja.** Nasuprot tome, senzacionalistički pristupi, relativizacija nasilja, seksizam i otvoreni komentari koji krive žrtve – mogu pridonijeti perpetuiranju nasilja, kulturi šutnje i nekažnjavanja

Stoga ove preporuke, utemeljene na kvalitativnom istraživanju među ženama koje su preživjele RUN, nude konkretne, izvedive i empatične prijedloge za unapređenje prakse izvještavanja.

Kontekst i potreba

Tijekom 2024. godine Centar za građanske inicijative Poreč proveo je istraživanje [Doživljaj seksističkog medijskog sadržaja i izvještavanja o rodno utemeljenom nasilju među ženama koje su doživjele rodno utemeljeno nasilje](#). Sudionice su podijelile svoja iskustva čitanja članaka koji su izvještavali o nasilju koje su i same preživjele. **Njihova svjedočanstva pokazala su da su neetični medijski sadržaji izazivali osjećaje straha, srama, krivnje i nepovjerenja u institucije. Posebno su istaknule negativan utjecaj komentara ispod članaka, koji su često bili uvredljivi, okrivljujući ili puni predrasuda, te dodatno učvršćivali njihovu tišinu i izolaciju.**

Na temelju tih spoznaja, predlažemo preporuke koje mogu pomoći uredništvima da osiguraju informativno, etično i nenasilno izvještavanje o temama koje duboko zadiru u ljudsku ranjivost.

Preporuke

1. Uvođenje informativne sekcije uz članke o rodno utemeljenom nasilju

Uz svaki članak koji se bavi slučajevima RUN-a, uključujući femicid, nasilje u obitelji, seksualno nasilje i uznemiravanje, preporučujemo uvođenje kratke i vidljive informativne

sekcije na kraju teksta. **Ta sekcija pruža izravne informacije o dostupnoj pomoći, što čitateljicama može biti ključna veza prema podršci.**

Primjer informativne sekcije:

Za počinjeno nasilje uvijek je kriva osoba koja ga je počinila. Ako vi ili neka osoba koju poznajete trpi nasilje, pomoć je dostupna:

- Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja: **116 006**
- SOS telefon za žene žrtve nasilja: **0800 655 222**
- Više informacija potražite na: <http://sigurnomjesto.hr/>

Dodavanje ove sekcije ne samo da doprinosi javnoj informiranosti, nego šalje poruku solidarnosti i društvene odgovornosti. Mediji time aktivno doprinose prevenciji nasilja i zaštiti žrtava.

2. Onemogućavanje komentara ispod članaka o nasilju

Otvoreni komentari ispod članaka o RUN-u često sadrže govor mržnje, mizoginiju, negiranje žrtvine patnje i opravdavanje počinitelja. **Istraživanje je pokazalo da su upravo komentari najteži aspekt čitanja takvih članaka za žene koje su preživjele nasilje – oni dodatno traumatiziraju, potiču osjećaj srama i obeshrabruju ih u traženju pomoći.**

Preporučuje se:

- Isključivanje mogućnosti komentiranja ispod članaka koji tematiziraju nasilje nad ženama, na portalima i društvenim mrežama portala.
- Ako se komentari ipak zadrže, preporučuje se stroga moderacija i filtriranje govora mržnje.

Primjer poruke ispod zatvorenih komentara:

Komentari na ovaj članak su onemogućeni radi zaštite žrtava i sprečavanja širenja govora mržnje.

ili

Komentari su onemogućeni radi zaštite dostojanstva žrtava i sprječavanja sekundarne viktimizacije.

Ova mjera ne ograničava slobodu govora, već štiti dostojanstvo i sigurnost žrtava te sprječava normalizaciju nasilja u javnom prostoru.

3. Jezik izvještavanja: jasno, točno i bez senzacionalizma

Pokušajte izbjeći senzacionalizam, trivijalizaciju ili romantizaciju nasilja. Korištenje jasne, objektivne i precizne terminologije ključno je za senzibilizirano izvještavanje.

- Važno je koristiti termine poput "nasilje nad ženama", "femicid", "počinitelj nasilja" ili "žena/osoba koja je preživjela nasilje" umjesto izraza poput "tragedija", "ljubomora", "zločin iz strasti" ili isključivo "žrtva". Pojmovi poput tragedija, ljubomora i zločin iz strasti učvršćuju mitove o nasilju – da je riječ o izoliranom incidentu ili emocionalnom ispadu, a ne o sustavnom problemu. Ljubomora nije uzrok nasilja, već alat kontrole. Nasilje nije čin strasti ili ljubavi, već izraz neravnopravnih odnosa moći i pokušaj kontrole žene. Također, korištenje riječi poput incident briše povijest kontinuiranog nasilja koja često prethodi femicidu. Precizna terminologija ključna je za odgovorno izvještavanje i razumijevanje stvarnih uzroka rodno utemeljenog nasilja.
- Izbjegavajte detalje koji mogu retraumatizirati ili senzacionalistički prikazivati nasilje.
- Ne iznosite nepotrebne osobne podatke o žrtvi (mjesto ili fotografije događaja, njeno prebivalište ili radno mjesto,...).
- Izbjegavajte iznošenje nepotrebnih osobnih podataka o počinitelju, uključujući nacionalnost, rasu, seksualnu orijentaciju, rodni identitet ili etničku pripadnost – osim ako su izravno relevantni za kontekst. Nasilje nad ženama nije uzrokovano pripadnošću određenoj naciji ili kulturi, već proizlazi iz rodne neravnopravnosti koja postoji u svim društvima. Selektivno isticanje nacionalnosti počinitelja može potaknuti stigmatizaciju i produbiti predrasude, a ne doprinosi razumijevanju uzroka nasilja.
- Fokusirajte se na odgovornost počinitelja, a ne na ponašanje ili odluke žrtve. Preporučujemo izbjegavati pasivne konstrukcije koje brišu odgovornost počinitelja, poput "u Hrvatskoj je ubijeno 15 žena". Umjesto toga, bilo bi dobro koristiti aktivne i precizne formulacije koje jasno imenuju počinitelja, npr. "15 muškaraca je u Hrvatskoj ove godine ubilo 15 žena". Takav način izvještavanja stavlja fokus na uzrok i odgovornost, a ne samo na posljedicu.
- Obratite posebnu pozornost na iznošenje izjava koje mogu umanjiti ozbiljnost nasilja, poput komentara susjeda o tome da je počinitelj "bio drag mladić, poznajemo ga od malena, uvijek je pozdravljao" - takvi komentari relativiziraju nasilje.

Primjeri neprihvatljivog jezika:

„Ubio ju je iz ljubomore“, „Nesretna ljubav rezultirala tragedijom“.

Primjeri poželjnog jezika:

„Počinjen femicid“, „Ženu ubio partner“, „Počinitelj nasilja“.

Važno je napomenuti da se nasilje nad ženama odnosi i na nasilje nad trans ženama. Iako nasilje ima svoje specifičnosti u odnosu na spol i rod, u medijskom izvještavanju važno je prepoznati da se i u tim slučajevima radi o rodno utemeljenom nasilju, u čijem se korijenu nalaze neravnopravnost i kontrola. Senzacionalizam u slučajevima nasilja nad trans ženama fokus miče s nasilja i prebacuje ga na trans žene, koje su zbog rodnog identiteta već

višestruko izložene nasilju i diskriminaciji, te time perpetuira nasilje nad trans ženama i retraumatizira žrtve rodno utemeljenog nasilja.

4. Uključivanje glasa stručnjaka_inja i podrške umjesto komentatora_ica

Umjesto otvaranja prostora komentarima koji često postaju platforma za širenje predrasuda, članke možete obogatiti stavovima stručnjaka i stručnjakinja – psihologinja, pravnik, predstavnica centara za podršku – koji daju kontekst i pozivaju na suosjećanje i razumijevanje. Za mišljenje o slučaju ne bi trebalo pitati susjede ni nestručne komentatore, već stručnjakinje s iskustvom rada na problemu rodno utemeljenog nasilja nad ženama – koje daju kontekst i pozivaju na suosjećanje i razumijevanje.

Najbolji način za suzbijanje dezinformacija i mitova o nasilju jest pružanje točnih, jasnih i lako dostupnih informacija. Time se ne doprinosi samo informiranju javnosti, već i osnaživanju osoba koje možda ni same ne prepoznaju da su u nasilnom odnosu. Jasnim objašnjenjima što sve obuhvaća nasilje, koji oblici postoje i koji su rani znakovi i prediktori femicida, mediji mogu igrati ključnu ulogu u prevenciji i zaštiti. Stoga, preporučujemo uključiti kratke definicije ključnih pojmova i/ili poveznice na provjerene izvore informacija, kako bi se doprinijelo točnom razumijevanju pojmova i prepoznavanju različitih oblika nasilja.

Primjeri:

"Policija je potvrdila da je riječ o slučaju femicida – ubojstvu žene zbog njenog spola, najčešće od strane bliskog muškarca."

"Tijekom istrage utvrđeno je da je muškarac sustavno provodio prisilnu kontrolu – oblik psihološkog nasilja kojim partner ograničava slobodu žene kroz nadzor, izolaciju i zastrašivanje."

"Stručnjakinje navode da je prisilna kontrola, iako često nevidljiva i bez fizičkog nasilja, jedan od najsnažnijih prediktora femicida."

"U vezi su bili prisutni znakovi emocionalnog nasilja – poput manipulacije, omalovažavanja i konstantnog izazivanja osjećaja krivnje."

"Prema dostupnim informacijama, žena je godinama trpjela tzv. gaslighting – oblik psihološke manipulacije kojom počinitelj navodi žrtvu da sumnja u vlastitu percepciju i razum."

"Iako je žrtva više puta prijavljivala nasilje, institucije nisu reagirale pravovremeno, što ukazuje na propust u zaštiti od rodno utemeljenog nasilja – nasilja koje proizlazi iz nejednakih odnosa moći između muškaraca i žena."

"Nakon objave vijesti, društvene mreže preplavile su uvredljive i seksističke poruke – primjer sekundarne viktimizacije, kada društvo dodatno povređuje žrtvu umjesto da je zaštiti."

Za detaljnije smjernice i razrađena objašnjenja preporučujemo konzultirati [Medijski kodeks – Vodič za profesionalno i senzibilizirano izvještavanje o nasilju prema ženama i femicidu](#). Uz hrvatske smjernice, preporučujemo konzultirati i publikaciju "[Smernice za](#)

[izveštavanje o rodno zasnovanom nasilju prema ženama](#)” koju su izradile novinarke iz Srbije. Ovaj priručnik donosi praktične savjete iz perspektive novinarki koje svakodnevno izvještavaju o slučajevima nasilja, uključujući konkretne primjere dobrih i loših medijskih praksi, sugestije za naslove, rad s izvorima i postavljanje pitanja žrtvama. Posebno je koristan u dijelu koji se bavi emocionalnom i etičkom odgovornošću novinara_ki, kao i izazovima izvještavanja u digitalnom prostoru.

Zaključno

Mediji imaju važnu ulogu u stvaranju društva koje ne tolerira nasilje nad ženama. Uvođenjem informativnih sekcija i isključivanjem komentara na osjetljive teme, redakcije ne gube čitateljsku dinamiku – naprotiv, stječu povjerenje, kredibilitet i potvrđuju svoju društvenu odgovornost.

Ove preporuke temelje se na stvarnim iskustvima žena i predstavljaju priliku da zajedno gradimo sigurniji i pravedniji informacijski prostor. Vjerujemo da uredništva mogu biti snažni saveznici u zaštiti ljudskih prava i dostojanstva svakog čovjeka.

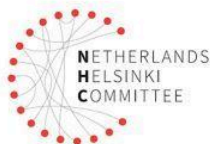
Stoga, **pozivamo urednice i urednike da razmotre uvođenje ovih preporuka u redakcijsku praksu** i time postanu primjer kako mediji mogu biti saveznici u borbi protiv nasilja nad ženama.

Kao organizacije civilnog društva, planiramo **redovito isticati medije koji primjenjuju ove preporuke kao primjere dobre prakse.** Tako želimo potaknuti širu primjenu etičkog i odgovornog izvještavanja, a u budućnosti i zagovarati mehanizme za formalno prepoznavanje medija koji doprinose prevenciji nasilja nad ženama.

**CATALYST OF
CHANGE**

SUPPORTING A VIBRANT CIVIL SOCIETY IN EUROPE

NETHERLANDS
HELSINKI
COMMITTEE

European Center for
Not-for-Profit Law

Funded by
the European Union

Financirano od strane Europske unije. Stavovi i mišljenja izraženi u ovom materijalu isključivo su stavovi autora/ica i ne odražavaju nužno stavove Europske unije niti Nizozemskog helsinškog odbora. Europska unija niti Nizozemski helsinški odbor ne mogu se smatrati odgovornima za njih.